

SIVILOMBUDET

HELSE BERGEN HF
Sandviksleitet 1
5021 BERGEN

Vår referanse
2022/2993

Deres referanse

Vår saksbehandler
Aurora Geelmuyden

Dato
25.10.2023

Tilbakemelding på sykehusets oppfølging etter besøksrapport

Vi viser til sykehusets brev av 26.09.2023. I brevet orienterer sykehuset om hvilke tiltak som er iverksatt etter Sivilombudets besøk i desember 2022.¹

Det fremgår av redegjørelsen at besøksrapporten fra Sivilombudet er behandlet på ulike nivåer og med ulike faggrupper; i personalmøter, faggrupper, kvalitetsgrupper, ledermøtet i Klinikk Sikkerhetspsykiatri, Divisjonsledermøte i psykisk helsevern og i klinikkens møte med tillitsvalgte og verneombud. Vi merker oss også som positivt at forbedringsarbeidet vil skje i alle seksjoner i klinikk for sikkerhetspsykiatri og at klinikken påpeker et behov for å få på plass mer enhetlige rutiner og systematisk kontroll og oppfølging av tvangsbruk på alle nivå i organisasjonen.

1. Fysiske forhold

Sykehuset har gjennomført møte og befaring med byggteknisk avdeling for å vurdere og eventuelt igangsette arbeid med blant annet å sikre alle pasienter toalett på rommet og å etablere et eget mottaksrom ved avdelingen. Som et strakstiltak har sykehuset tatt i bruk skjermingsavdelingen for mottak av nye pasienter, når denne er ledig. Det er positivt at det er igangsatt arbeid for å utbedre de fysiske forholdene, samt at sykehuset har iverksatt strakstiltak.

2. Villkår for tvangsinnleggelse

Sivilombudet er kjent med redegjørelsen sykehuset har gitt vedrørende den konkrete saken som er omtalt i rapporten. Vi viser her til besøksrapporten side 13:

«Det er forståelig at sykehuset trenger noe tid til å få i stand et forsvarlig tilbud til pasienten ved utskrivelse. Det er imidlertid svært problematisk at sykehuset i dette tilfellet så ut til å foreta seg lite fra tidspunktet for den oppdaterte psykiatriske evalueringen, til pasienten selv klaget til kontrollkommisjonen. Det er sykehusets ansvar å sikre at ingen holdes ufrivillig tilbake dersom det ikke er hjemmel for tilbakeholdelse.»

¹ Sykehusets opprinnelige brev av 15.08.2023 inneholdt personsensitiv informasjon og i brev av 05.09.2023 ba derfor Sivilombudet sykehuset om å sende et nytt svar uten slik informasjon for at brevet skulle kunne publiseres på våre nettsider.

Sykehuset skriver i sitt brev at de «merker [seg] kritikken, men opprettholder at samfunnsvernet må ivaretas, uavhengig av hjemmelsgrunnlag ved utskrivninger.»

Vi minner om at frihetsberøvelse er sterkt inngrep, og krever hjemmel i lov jf. Grunnloven § 94. Hvis vilkårene for frihetsberøvelse ikke er oppfylt, er det ikke adgang til skjønsmessig frihetsberøvelse på bakgrunn av vurderinger om samfunnsvern. Vi understreker at besøksrapportens funn og anbefaling på dette punkt var begrunnet i at sykehuset syntes å foreta seg lite i perioden mellom den oppdaterte psykiatriske evalueringen og pasientens egen klage til kontrollkommisjonen.

3. Kroppsvisitasjon

Når det gjelder vår anbefaling om at sykehuset bør sikre at de ansatte har opplæring i enhetlig praksis for kroppsvisitasjon som ivaretar pasientens verdighet og integritet, informerer sykehuset om at rutinen for mottak av pasienter er under revisjon. Den reviderte rutinen skal tydeliggjøre hvordan kroppsvisitasjoner skal gjennomføres.

Sivilombudet ber om å få oversendt den oppdaterte rutinen for mottak av pasienter.

4. Bruk av tvangsmidler

Når det gjelder anbefalingene knyttet til bruk av tvangsmidler, har sykehuset informert om at det skal utarbeides en opplæringspakke om lovverk og bruk av tvangsmidler for nye og eksisterende ansatte. Det skal også utarbeides en opplæringsrutine og undervises i lovverket som gjelder bruk av tvangsmidler. For å øke kunnskapen og bevisstheten om bruken av tvang har det videre blitt utarbeidet en månedlig oversikt over antall tvangsvedtak som tilgjengeliggjøres for alle i klinikken.

Vi merker oss at sykehuset ikke har spyttmasker og at sykehuset i sin redegjørelse bekrefter at pasienters ansikt heller ikke på andre måter skal dekkes til under beltelegging.

Bruk av tvangsmidler er et viktig og vanskelig område som det bør jobbes kontinuerlig med. Løpende opplæring i og kunnskap om bruken av tvang er viktige deler av et slikt arbeid.

Sivilombudet understreker samtidig at besøksrapporten blant annet beskrev situasjoner der det var vanskelig å forstå hva som gjorde at personalet mente beltebruk var nødvendig i situasjonen, og om man hadde vurdert mindre inngripende tiltak først. I rapporten understrekes det blant annet:

«Det er åpenbart krevende for miljøpersonalet å stå i spente situasjoner med enkeltpasienter over lang tid. Kravet om at mindre inngripende tiltak skal være forsøkt eller være åpenbart forgjeves eller utilstrekkelig i situasjonen kan imidlertid ikke settes til side. Nettopp i situasjoner som strekker seg over tid vil det være viktig

at det jobbes systematisk med forebyggende tiltak. Disse må beskrives for at et vedtak om bruk av belter skal være lovlig.»²

Løpende evaluering og kontroll av hendelser som fører til bruk av belter vil være viktig. Stikkprøvekontroller og regelmessig gjennomgang av vedtak og journaler er eksempler på tiltak som kan være egnede virkemiddel i en slik prosess. Et slikt arbeid bør også omfatte miljøpersonale, behandlere og ledelse.

Sivilombudet ber om å få oversendt den nye opplæringsrutinen. Vi ber videre om en mer utfyllende beskrivelse av hvordan sykehuset i sitt videre arbeid skal sikre at bruken av tvangsmidler skjer i tråd med lovverket.

5. Dokumentasjon på bruk av tvang og makt

Når det gjelder vår anbefaling om bedre dokumentasjon av bruk av tvang og makt, vises det til at sykehuset gjennom årene har hatt regelmessig gjennomgang av vedtak, både i spesialistforum og sammen med kontrollkommisjonens leder og nestleder. Dette arbeidet skal fortsette fremover og er gode og viktige tiltak. Slik vi forstår tilbakemeldingen er dette imidlertid en beskrivelse av arbeid som også pågikk i forkant av vårt besøk og som ikke hadde avdekket svakhetene vi påpekte. Vi forutsetter derfor at gjennomgangen av vedtak styrkes og systemiseres ytterligere for å sikre riktig dokumentasjon av bruk av tvang og makt.

6. Forebygging av tvang

Sykehuset har oppdatert rutinen for ettersamtaler, slik at det skal bruke en egen mal som vil gjøre det lettere å dokumentere at ettersamtaler er gjennomført og å finne dem igjen på et senere tidspunkt. Dette er et praktisk viktig tiltak for å sikre at ettersamtaler gjennomføres.

7. Avslutning

Vi ber om at sykehusets tilbakemelding på punktene hvor vi etterlyser mer informasjon sendes oss innen **27. november 2023**.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
Avdelingssjef

Aurora Geelmuyden
seniorrådgiver

² Rapportens side 18.

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner, og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:
Kontrollkommisjonen for psykisk helsevern - RSA Bergen
HELSEDIREKTORATET
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
HELSE VEST RHF